

Muzykoterapia jako forma terapii pedagogicznej

Spis treści

Wstęp	1
1. Istota terapii pedagogicznej	2
2. Zastosowanie muzykoterapii	2
3. Cele i zadania muzykoterapii.....	3
4. Konspekt zajęć muzykoterapii.....	4
Zakończenie	6
Bibliografia	6

Wstęp

Terapia pedagogiczna jest oddziaływaniem przy zastosowaniu środków pedagogicznych (wychowawczych i dydaktycznych). Terapia pedagogiczna stanowi ingerencję wychowawczą zmierzającą do spowodowania ustalonych, pozytywnych zmian w zakresie sfery poznawczej i emocjonalnej oraz motywację w kompozycji wiedzy i umiejętności szkolnych dziecka. Celem nadrzędnym terapii pedagogicznej jest stworzenie potencjału wszechstronnego rozwoju umysłowego, psychicznego i społecznego dzieciom z trudnościami rozwojowymi, rozwoju na miarę ich możliwości.

1. Istota terapii pedagogicznej

Termin „terapia pedagogiczna” pojawia się bardzo często w literaturze przedmiotu. Termin ten rozumiany jest jako: oddziaływanie za pomocą środków pedagogicznych (wychowawczych i dydaktycznych) na przyczyny i przejawy trudności dzieci w uczeniu się, mające na celu wyeliminowanie niepowodzeń szkolnych oraz ich ujemnych konsekwencji¹. M. Bogdanowicz „terapię pedagogiczną określa jako „całość oddziaływań terapeutycznych stosowanych wobec dzieci ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu”². Natomiast według J. Jastrzęb terapia pedagogiczna to precyzyjnie określony system zintegrowanych i zaplanowanych w czasie zindywidualizowanych działań zapobiegawczo naprawczych i stymulacyjno– usprawniających, realizowanych przez terapeutów w celowo zorganizowanych różnych formach pomocy i opieki korekcyjno wyrównawczej dla uczniów wykazujących zaburzenia funkcjonalne i (lub) opóźnienie rozwojowe oraz niepowodzenia szkolne.

Pojęcie to odnosi się przede wszystkim do likwidowania niepowodzeń szkolnych, opanowania w miarę możliwości ucznia umiejętności czytania i pisania, a także do interwencji wychowawczej, czyli doprowadzenia do ustalonych zmian w sferze emocjonalnej i poznawczej ucznia³.

2. Zastosowanie muzykoterapii

Muzykoterapia jest uważana za dziedzinę interdyscyplinarną, polegającą na leczeniu dźwiękiem i muzyką; łączy w sobie elementy medycyny, psychologii, pedagogiki muzycznej i estetyki; jako forma oddziaływania psychoterapeutycznego i fizjoterapeutycznego wpływa leczniczo na psychikę i cały organizm człowieka.

---

¹ I. Czajkowska, K. Herda, *Zajęcia korekcyjno- kompensacyjne w szkole - poradnik dla nauczycieli*, WSiP, Warszawa 1996, s. 42

² M. Bogdanowicz, *O dysleksji, czyli specyficznych trudnościach w czytaniu i pisaniu*, Linea, Lublin 1994, s. 116
³ A. Cichocki, *Podstawy organizacji oddziaływań terapeutycznych w szkole*, [w:] A. Balejko, M. Zińczuk (red.), *Terapia pedagogiczna w teorii i praktyce*, Logopeda Radzi, Białystok 2006

Obecnie w Europie wyróżniają się aktywną działalnością trzy ośrodki muzykoterapii: - w Londynie - prowadzony przez Brytyjskie Towarzystwo Muzykoterapii; -w Kopenhadze- zajmujący się przede wszystkim terapią dzieci z upośledzeniami umysłowymi; w Rotterdamie - działający pod kierunkiem Holthausa, który do celów leczniczych stosuje muzykę rytmiczną.

W Polsce pionierem muzykoterapii jest Maciej Kierył, anestezjolog, który przez wiele lat zajmował się badaniem wpływu muzyki rozrywkowej i klasycznej na pacjentów w sali operacyjnej, bloku porodowym i gabinecie stomatologicznym. Wykazał on, że u ponad 75% chorych, którzy wysłuchali muzyki relaksacyjnej, mającej łagodną linię melodyczną i delikatne brzmienie, można było zmniejszyć dawkę środków uspokajających. U 15% dawkę leków zmniejszono o połowę, u niektórych zrezygnowano w ogóle z tych środków. Kierył stosował muzykoterapię w czasie zabiegów operacyjnych wykonywanych w znieczuleniu przewodowym, a więc z zachwianą świadomością. W czasie zabiegów emitowano muzykę o charakterze relaksującym, a pod koniec operacji utwory o charakterze pobudzającym i dość mocno zaznaczonym rytmie, często marszowym⁴.

Od 1972 r. funkcjonuje Instytut Muzykoterapii, którego organizatorem i kierownikiem był prof. T. Natanson. W Polsce muzykoterapię stosuje się także w rehabilitacji. Ćwiczenia fizyczne, wspomagające stan zdrowia, są dobierane do zastosowanego materiału muzycznego i rytmu w wybranych utworach. Słuchanie muzyki może skrócić okres rehabilitacji nawet o ok. 25%.

3. Cele i zadania muzykoterapii

Dokonując syntezy stanowisk różnych autorów, Natanson sformułował następujące cele i zadania muzykoterapii:

– wzbudzanie pożądanych emocji (uczuć, stanów afektywnych, nastrojów) oraz sterowania nimi;

---

⁴ Por. E. Lecourt, *Muzykoterapia czyli jak wykorzystać siłę dźwięków*, Impuls, Kraków 2010

- wzbudzanie gotowości do kontaktu oraz inspirowanie i odpowiednio kierowane rozwijanie prawidłowej międzyludzkiej komunikacji;
- wzbogacanie osobowości pacjenta, głównie poprzez doznania estetyczne, wyrabianie w nim postawy twórczej, pomnażanie zasobu jego doświadczeń emocjonalnych i intelektualnych;
- wpływanie na stan pobudzenia psychomotorycznego oraz napięcia emocjonalnego i mięśniowego;
- ogólne korzystne wpływanie na stan psychofizycznego samopoczucia;
- wzbogacenie oraz wspomaganie metod diagnostycznych;
- wzbudzanie określonych reakcji fizjologicznych (przede wszystkim wegetatywnych) oraz wpływanie na przemiany biochemiczne zachodzące w ustroju.

Muzykoterapia znajduje szerokie zastosowanie w neuropsychiatrii, głównie w przypadkach opóźnień w rozwoju, u osób z uszkodzeniami mózgu, w autyzmie wczesnodziecięcym, przy zaburzeniach zachowania, w nerwicach o różnej etiologii.

Muzykoterapia może występować w dwóch odmianach:

- receptywnej (słuchanie muzyki, dzielenie się odczuciami itp.);
- aktywnej (improwizacje instrumentalne, ruchowe, głosowe).

Może być prowadzona indywidualnie i grupowo (w zespole od 6 do 12 osób). Wybór zależy od diagnozy, objawów, celu terapii i okresu leczenia.

4. Konspekt zajęć muzykoterapii

Temat: Muzyka w ogrodzie

Cele:

- wspomaganie odkrywania własnych możliwości twórczych
- rozwijanie umiejętności dokonywania skojarzeń
- opisywanie obrazków

- kształcenie zdolności abstrahowania
- rozwijanie ruchowej ekspresji
- rozwijanie narządu mowy

Techniki terapeutyczne: pantomima, śpiew, muzykowanie na instrumentach perkusyjnych, wokalne improwizacje, słuchanie muzyki, malowanie farbami, terapeutyczna rozmowa, taniec, ćwiczenia poczucia rytmu.

Pomoce: pianino, odtwarzacz CD, płyty CD, instrumenty perkusyjne, koc, obrazki z roślinami, farby.

Przebieg zajęć:

Powitanie

Wspólne zaśpiewanie powitalnej piosenki z pokazywaniem gestów.

Zabawa muzyczna

Dzieci poruszają się po sali w rytmie granej na pianinie melodii i pokazują ustalone wcześniej znaki:

- klawesy – kiwają się jak duże ciężkie drzewa, machają „gałęziami”
- trójkąt – biegają i machają skrzydłami jak motylki
- kołatka – skaczą jak żaby na kucąco

Zabawa w mrowisko

Jedno dziecko, które będzie grało mrówkojada, kuca pod kocem, a pozostałe dzieci, które wcielają się w mrówki poruszają się na czworakach przy cichym akompaniamencie muzyki. Gdy muzyka zaczyna grać głośniejsze, to mrówkojad wychyla się spod koca i próbuje łapać mrówki. Gdy jakąś złapie, to ta mrówka w kolejnej zabawie wciela się w mrówkojada..

Odgłosy ptasie

Dzieci siadają po turecku w kręgu i mają przed sobą obrazki z ptakami. Oglądają zdjęcia ptaków, a następnie segregują je w zbiory zwierząt mieszkających w Polsce, nie mieszkających i domowych. Przy tym wydają odgłosy, jakie wydają dane ptaki.

Zabawa „Stary niedźwiedź mocno śpi”

Jedno z dzieci jest tytułowym misiem, który na środku sali śpi. Pozostałe dzieci wkoło niego chodzą - trzymając się za dłonie i śpiewają piosenkę. W momencie, gdy skończą śpiewać, to miś budzi się i łapie jakieś dziecko. Następnie następuje zamiana ról podobnie jak w zabawie w mrowisko.

Zakończenie

Dziecięcy świat wypełniony jest magią, która miesza się z rzeczywistością. Dlatego jedną z lepszych metod na dotarcie do dziecka, zrozumienie go oraz udzielenie mu wsparcia w trudnych chwilach jest muzykoterapia. Dzięki tej genialnej w swej prostocie metodzie dziecko rozwija swoje umiejętności emocjonalne.

Bibliografia

1. Bogdanowicz M., O dysleksji, czyli specyficznych trudnościach w czytaniu i pisaniu, Linea, Lublin 1994,
2. Cichocki A., Podstawy organizacji oddziaływań terapeutycznych w szkole, [w:] A. Balejko, M.Zińczuk (red.), Terapia pedagogiczna w teorii i praktyce, Logopeda Radzi, Białystok 2006
3. Czajkowska I., Herda K., Zajęcia korekcyjno- kompensacyjne w szkole - poradnik dla nauczycieli, WSiP, Warszawa 1996,
4. Lecourt E., Muzykoterapia czyli jak wykorzystać siłę dźwięków, Impuls, Kraków 2010.